अर्थ अवतरण

(कविताकृति)

मिजास तेम्बे

प्रकाशक

gkfnL k|tef k|ti7fg, a]hfot

अर्थ अवतरण

(कविताकृति)

; +s/0f ॥ k|yd, @)^^ -; g\@))(_

; jf{wsf/ ॥ sljdf

k|sfzs ॥ gk|fnL k|tef k|ti7fg, a]hfot

k|t ॥ !))!

cfj/0f–k|G6ª ॥ /fh >]7

cfj/0f–; Hhf ॥ j ; Gt/fh c1ft -df](*$!#$$%&&_

sDKo6/ ॥ ; fyL k|sfzg, afuahf/, sf7df8f}F

db|0f ॥ zb[i6 ckm; 6 k|]; , afuahf/

kmf]g ॥ ----------------------------

dN\o ॥ ?=%%.–

ljb]zdf ॥ US $: 5.00 , £ : 5.00, EURO : 5.00

ISBN : 978-9937-8211-1-7

समर्पण उनीहरुलाई...

दुई मिनेट मौनधारणले के हुन्छ ?
सालिक अनावरणले के हुन्छ ?
तस्बिर माल्यार्पणले के हुन्छ ?
होइन,
तिमीलाई सम्झेर के हुन्छ ?

अर्थका पर्खालहरू भत्किन्छन्

–ljKnj 9sfn

सुल्टो पढ्नोस्
या,
उल्टोबाट पढ्नोस्
माथिबाट
पढ्नोस्
वा,
तलबाट पढ्नोस्–
जसरी पढ्नोस्
यो कविताको अर्थ लाग्छ ।

शिरमा यिनै पङ्क्तिहरू राखेँ । कवि मिजास तेम्बेको 'अर्थ अवतरण' भित्रका छोटा, छरिता र सूत्रात्मक बान्कीका नयाँ कविताहरू पढ्दापढ्दै यिनै पङ्क्तिहरूमा आइपुगेर मेरो मस्तिष्कमा तीव्र झड्का लाग्यो । कविताका जडवत् अर्थहरू खोज्ने परम्परागत चिन्तन पद्धतिमाथि यो एउटा चुनौतीपूर्ण प्रश्न हो कि होइन ? कविता आफैमा अर्थहरूको नग्न सत्ता हो कि होइन ? अर्थका केन्द्रहरूको विखण्डन हो कि होइन ? अर्थहरूको पछिल्तिर लुकेको अज्ञात रहस्य हो कि होइन ? एकै साथ थुप्रै प्रश्नहरूले बिथोलिएँ ।

मिजासका कविताहरू तपाईं हाम्रो जीवनका कठिन परीक्षाहरूमा

सोधिएका असजिला प्रश्नपत्रहरू हुन् । तपाईंलाई सोधिएका, मलाई सोधिएका र हामी बाँचेको समयलाई सोधिएका अनिवार्य प्रश्नहरू हुन् । प्रश्नैप्रश्नको जङ्गलभित्र हराएका छन् जीवनका प्रिय उत्तरहरू, सपनाहरू र आस्थाहरू ....!

(केही क्षण मौन रहन्छु । मौनता मेरो शक्ति हो ।)

मिजासका कविता पढ्नुअघि थुप्रै कुराहरू दिमागमा आएका थिए– डायस्पोराका कुरा, पोस्ट मोर्डनिज्मका कुरा, डिकन्स्ट्रक्सनका कुरा, ग्लोबलाइजेसनका कुरा, सबार्ल्टनका कुरा, इथ्नोकल्चरका कुरा... यी सबै कुराहरू राम्ररी नयाँ हुन नपाउँदै पुराना बन्दै गइ–रहेका छन् ।

किन दोहऱ्याइरहनु यी कुराहरू ?

जीवन आफैमा एउटा सुन्दर कविता हो । प्रेम कविता हो । विद्रोह कविता हो । निराशा कविता हो । हामीले सोधेका प्रश्नहरू नै कविता हुन् । र, हामी निरूत्तर बनेका थकित र पराजित क्षणहरू नै कविता हुन् । जताबाट पढे पनि जीवनको अर्थ लाग्छ । कवि मिजासका कविताहरू हामीले बाँचेको समय र भोगेको जीवनका साक्षी हुन् ।

उनले कवितालाई जीवन र जीवनलाई कविताको पर्यायका रूपमा स्वीकार गरे । यसका विपर्याय र व्यापक अन्तरविरोधको सत्यलाई पनि स्वीकार गरे ।

कविता कतै आर्दशजस्तो, कतै यथार्थजस्तो, कतै दर्शनजस्तो र कतै कल्पना, भावना वा विचारजस्तो ! कतै यी कुनै पनि कुरा होइनजस्तो ! ... विचार शून्यताजस्तो... !

उनले स्वीकार गरे ।

मान्छे कहिलेकाहीँ विचारबाट मुक्ति चाहन्छ– विचारको पीडाबाट ! चेतनाबाट मुक्ति चाहन्छ– चेतनाको पीडाबाट ! मिजास भन्छन्–

ऊ खस्न सक्छ
ऊ न हो नखस्न पनि सक्छ

ऊ हुन सक्छ
ऊ न हो नहुन पनि सक्छ
ऊ ढुङ्गा हुन सक्छ
खस्न सक्छ धर्तीमा !

सम्भावनाहरू अनेकौँ छन् । सम्भावनाको सत्य नै कविताको सत्य हो । सायद जीवनको सत्य पनि त्यही हो । उनी आफ्नै विचारले घरीघरी आफूलाई निसासिने गरी थिचिरहेको महसुस गर्छन् । सपनाहरूको हत्यापछि संवेदनाहरू मृत बनिसकेको महसुस गर्छन् । जीवनको यही कम्प्लेक्सिटी नै आजका कविताहरूको पीडा हो । भ्रम र विरोधाभासको यही सत्य नै आजको जीवनको पीडा हो । उनी महसुस गर्छन्–

मान्छे
सधैँ विरोधाभास देखिरहन्छ
सधैँ अनिर्णित बोलिरहन्छ
सधैँ अन्धाधुन्द गरिरहन्छ
सधैँ अलमल बोकिरहन्छ
सधैँ बेठेगान हिँडिरहन्छ
समयब्रह्म
छमछम नाचिरहेछ
मात्र भ्रम बाँचिरहेछ !

यसरी एउटा 'प्याराडक्स'भित्र अर्थात् विपर्यासको चक्रव्यूहभित्र फसेको छ आजको मान्छे । भ्रम, दोधार र विरोधाभासका जटिल तन्तुहरूले निर्माण भएको छ आजको मान्छेको मनको संरचना । ऊ मुक्ति चाहन्छ । अस्तित्वपीडाबाट मुक्ति !

यही मुक्तिको खोजीमा कवि आफ्नो अतीतको जङ्गलभित्र प्रवेश गर्छन् । आफैभित्रको नोस्टाल्जियाको घना जङ्गलभित्र ।

र, त्यहाँ भेटिन्छन्– याक्साहरू, पालाम र हाक्पारेहरू, चुवाको फूल, च्याब्रुङ र झ्याम्टाहरू, येबा फेदाङ्वाहरू, धामी–झाँक्रीहरू, छिप्पेको मीठो तोङ्वा, छ्यादोङ्मा, भोटे चिया र सोल्टिनीको न्यानो हात ...!

कालीसँग मागेको रातभित्र मुक्ति छ कि छैन ? मान्छेले बाँच्नलाई सम्झिन्छ आफ्नो अतीत । बाँच्नलाई रून्छ मानिस । बाँच्नलाई लेख्छ कविता । कवि मिजासले पनि आफ्ना कविताहरूलाई बाँच्ने कलाका रूपमा वरण गरे । यो नै उनको जीवनको सर्वोच्च छनोट हो ।

उनी हाम्रो समयका एउटा सक्रिय कवि र साहित्यिक अभियन्ता हुन् । गीतहरू लेखे । गजलहरू लेखे । कविताहरू लेखे । कविताको सर्वाङ्गीण श्रीवृद्धिका लागि सामूहिक र सङ्गठित प्रयत्नहरू गरे । हो, उनले जीवनको मूल्य खोजे । हाम्रो समयका आवाजहरू र आवाजको शक्ति खोजे ।

कवितामा आफैभित्रको जडता भत्काउनु पहिलो चुनौती हो । उनी आत्मसङ्घर्ष गरिरहेका छन् ।

कतै भनेको थिएँ– कविता लेख्नु भनेको शब्दको जीवन खोज्नु हो । अर्थात् जीवनको शब्द खोज्नु हो । उनी त्यही खोजिरहेका छन् । यात्रा न हो– बाटो नै साथी हुन्छ । कवितामा आफैलाई खोज्दाखोज्दै आज उनी 'अर्थ अवतरण'को यस मोडसम्म आइपुगेका छन् ।

जताबाट पढे पनि यी कविताहरूको अर्थ लाग्छ । जीवन न हो– जीवनको अर्थ लाग्छ । अर्थका पर्खालहरू भत्किन्छन् । पर्खालहरू भत्किएपछि देखिने उज्यालो नै जीवनको अर्थात् कविताको अन्तिम उज्यालो हो । हिँड्नु न हो जताबाट हिँडे पनि पुगिन्छ ।

हिँड्दाहिँड्दै केही क्षण शब्दका खुट्किलामा रोकिन्छु । र यो यात्रामा मेरो समयको एउटा गतिशील कवि मिजास तेम्बे र उनका शब्दहरूलाई स्वागत गर्छु !

– २०६६/८/२३ गते
(नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं)

प्रकाशकीय

अभ्यासले नै परिपक्वताको पराकाष्ठा चुम्न सकिन्छ भन्ने अङ्ग्रेजी उक्ति छ । त्यसै गरी जानी नजानी प्रकाशकीय कोर्ने अवसर पाइरहँदा बेलायतको व्यस्तताले निल्न आँटेको आफ्नो लेखनले केही अभ्यास र निरन्तरता पाइरहेको त छैन ? आफूले आफैलाई प्रश्न गरिरहेको छु । धेरै समय भइसकेको रहेछ सिर्जनामा पूर्णविराम लागेको । जब कवि मिजास तेम्बेले अर्थ अवतरण कविता सङ्ग्रहको पाण्डुलिपि पठाएर मलाई प्रकाशकीय लेख्नका लागि ब्रुनाईबाट फोनमा सम्पर्क गरेर आग्रह गरे, अनि मात्र आफूले कलम नचलाएको समयलाई औँला भाँचेर गन्न बाध्य भएँ र मिजासलाई पनि त्यही बेला नै भने, धेरै भएछ केही कोर्न समय नपाएको । समय मिलाएर जसरी पनि लेखिदिने बाचा गरे मिजासलाई । त्यसपश्चात स्थापना भएपछि एक वर्षभित्रमा प्रतिष्ठानले प्रकाशन गरेको पुस्तकहरूको सङ्ख्याको गणनाका लागि औँला भाँच्न थाले –१, अनुहारमा लुकाइएका चोटहरू –२, सालिक उभिएर गोर्खाली –३, ग्रिनविचका प्रतिध्वनिहरू –४, सम्झनाको आलिङ्गनमा बाँधिएर –५, युद्ध एम्बुसमा राइफलको सङ्गीत –६, बाटो खोज्दा खोज्दै –७, अर्थ अवतरण पछिल्लो कृतिको रूपमा प्रकाशन गर्ने अवसर मिलेको छ । प्रवासी व्यस्तताको बावजुद पनि एक वर्षमा आधा दर्जनभन्दा बढी नेपाली साहित्यका पुस्तक प्रकाशन गर्न पाउनुमा नेपाली प्रतिभा प्रतिष्ठानले महत्वपूर्ण उपलब्धि ठानेको छ ।

चार दशक जतिमा मैले प्रत्यक्ष देखेको लाहुरेहरूको कालखण्डलाई विश्लेषण गर्दा अघिल्लो पुस्ताका हाम्रा जिजुबुवा र बुवाहरूको जमानामा छुट्टी जाँदा गाउँभरीको कुखुराको भाले सबै सखाप, सबै रक्सी

भट्टीहरू ठेक्का लिइसकेका हुन्थे र कसैले फुटकर किन्न मागेमा फलानो लाहुरेले ठेक्का लिइसकेको छ भन्ने प्रत्युत्तर पाइन्थ्यो भट्टीका चेलीबेटीहरूबाट । छ महिना छुट्टी नबित्दै ऋणमा डुबेर धसिङ्गरे भइसकेका हुन्थे र उनीहरूको त्यस अवस्थालाई चित्रण गरेर एउटा यथार्थ लोक गीतको जन्म भयो । **(आयो लाहुरे बुटपट्टी कसेर, गयो लाहुरे खरानी धसेर)** यो विकृतिलाई चुनौति दिँदै हाम्रो पुस्ताकाले पहाड छाडेर सुविधा सम्पन्न सहरतिर बसाइँ सरेर आलिसान महल ठडाउने होड चल्यो । सबैले घर निर्माण गरेर एक तल्ले दुई तल्ले आफनो परिवारलाई बस्न पर्याप्त हुँदाहुँदै पनि अर्को लाहुरे छुट्टी गएर अर्को तल्ला थपेर माथिबाट अरूको बिल्डिङको छतमा मैला फालेपछि होचा घर भएका लाहुरेहरूलाई असह्य हुने नै भयो । अर्को साल खाई नपाई पैसा कमाएर अथवा ऋणपान गरेर भए पनि अर्को दुई तल्ला थपेर जसले आफ्नो छतमाथि मैला फालेको थियो त्यसको छत माथि तुरून्तै मैला फालेर प्रतिशोध लिने गरिन्थ्यो । यस अस्वस्थ प्रतिष्पर्धाले आफ्नो सेवाभरिको पैसा घर निर्माणमै लगानी भएपछि अवकाशपछि पनि विदेशकै मुख ताक्नुपर्ने अवस्था आइपर्‍यो । अहिले बेलायत आएपछि ती हाम्रा घरहरू भूतबङ्गलामा परिवर्तन भएका छन् भने कतिले सस्तो मूल्यमा बेचेर बेलायततिरै बसाइँ सरेका छौँ । नयाँ पुस्ताका लाहुरेहरूलाई नियाल्दा साहित्य सङ्गीततिर लागेर कसैले गीतिएल्बम निकाल्ने र कसैले पुस्तक प्रकाशन गर्ने होड चलेको छ । यस प्रतिष्पर्धाले नेपाली वाङ्मयलाई टेवा अवश्य पुग्ने छ तर अस्वस्थ प्रतिष्पर्धाभन्दा माथि उठेर हामी लागेनौँ भने हाम्रो सिर्जनाहरूको गुणात्मकताप्रति कमजोर हुँदै जाने र सङ्ख्यात्मक वृद्धि मात्रै हुने छ । कालान्तरमा हाम्रो सिर्जनाहरू पनि माथि उल्लेख गरिएका हाम्रा घरहरूझैँ नखाऊँ भने दिनभरीको शिकार, खाऊँ भने कान्छा बाऊको अनुहार सावित नहोस् ।

नेपाली प्रतिभा प्रतिष्ठानले पुस्तक प्रकाशनको साथसाथै बेलायतमा नेपाली भाषा पठन पाठनका लागि अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न

गरिसकेको छ । प्रवासमा रहेर पनि आफनो पनामा बाँच्न पाउनुपर्छ भन्ने हाम्रो सिद्धान्त अब भने एक कदम अगाडि बढेको भान भएको छ । अन्तरक्रिया कार्यक्रममा सहभागी सबै नै ज्यादै सकारात्मक र जागरूकताका साथ अभियानमा आफूहरू पनि आबद्ध हुने प्रतिबद्धताले प्रतिष्ठानलाई उत्साहका साथै बढी जिम्मेवारीबोध भएको छ । अहिलेको परिप्रेक्ष्यमा बेलायतका हाम्रा भावी सन्ततिहरू देवनागरी लिपिबाट बञ्चित भइसकेको अवस्था छ र अब हामी विस्तारै भाषाबाट पनि बञ्चित हुँदै जाने प्रचुर सम्भावना देखिएकोले प्रतिष्ठान नेपाली भाषा पठनपाठनका लागि दिलो ज्यान दिएर अग्रसर भइरहेको छ । नेपाली भाषालाई गौण बनाएर अङ्ग्रेजी भाषी मात्रै विद्वान् हो भन्ने गुज्रिएको हाम्रो मानसिकताबाट केही माथि उठेर सोचेनौँ भने भोली हाम्रो नेपाली अस्तित्व गुमाउने छौँ । बेलायतमा रहेका नेपालीहरूको अस्तित्व निमिट्यान्न हुने त्रास हामी सबैमा रहेको छ र भाँडामा उम्लिएको पानीझैँ सलबलाइरहेका छौँ । हो कुनै पनि वस्तुले आफनो अस्तित्व बचाउनका लागि धेरै सङ्घर्षरत रहन्छ । बेलायतमा रहेका हामी नेपालीहरू एउटा भाँडाको पानीसँग तुलना गर्दा फरक पर्दैन । पानीलाई जस्तो भाँडामा खनायो त्यही आकार ग्रहण गर्दछ र जब भाँडामा हालेर पानीलाई उमाल्यौँ भने हामीले खूब सल्बलाएको देख्छौँ । त्यसलाई आगो निभाइएन भने केहीबेरमै वाष्पमा परिवर्तन भएर उडेर पानीबाट आफ्नो अस्तित्व गुमाएर भाँडा रित्तो हुन्छ । भाँडामा खन्याएर पानी हालेर आगो दन्काउने कार्य बेलायतले नै गरेको स्पष्ट छ ।

हामीले गोर्खा भएर दुई सय वर्षसम्म बेलायती साम्राज्य फैलाउनका लागि निरन्तर आफ्नै भाषामा आयो गोर्खाली भन्दै युद्धमैदानमा नाङ्गो खुकुरीले शत्रुको शिरोच्छेदन गरेर बहादुर सक्षम भयौँ तर अहिले त्यही वीरबहादुर हामी बेलायत आएर अङ्ग्रेजी भाषा ज्ञान नभएकोले अक्षम भयौँ । अङ्ग्रेजी भाषा नजान्नेको जिन्दगी निरर्थक सावित गरी आफ्नो भाषामा लादेर (गोर्खाली) नेपाली पहिचान निमिट्यान्न बनाउने प्रयास जारी छ । यसमा आगोमा घ्यू थप्ने काम

हामी नेपालीबाटै पनि भइरहेको कतै-कतै पाइन्छ । पारिवारिक जमघटमा पनि मुख बङ्गाएर नानीहरूसँग अङ्ग्रेजी भाषामै बोलचाल गर्नाले भाँडाको पानी उमाल्नका लागि झन् सहयोग पुऱ्याइरहेको छ भन्दा कुनै अतिशयोक्ति नहोला । हाम्रो यो अभियानले दन्किरहेको आगो निभाउन सम्भव नभए पनि ढकनी लगाउने कामचाहिँ भएको छ । ढकनीले वाष्पलाई छेक्ने गर्दछ र त्यो वाष्प ढकनीमा ठोकिएर तरलमा परिणत भएर फेरि भाँडामा फर्किने छ र केही हदसम्म भाँडालाई रित्तो बन्नबाट जोगाउन सकिएला भन्ने हाम्रो प्रयास हो । भविश्यमा नेपाली साहित्य-सङ्गीत भावी सन्ततिको हातमा सुम्पिनका लागि हामी सफल भएनौँ भने हामीले आर्जन गरेको अमूल्य यो सम्पत्तिको उत्तराधिकारी को ?

प्रतिष्ठानका कुराहरू सङ्क्षिप्तरूपमा यहाँसम्म नै । अब म कवि मिजासका कविताहरूतर्फ मोडिन चाहन्छु । कविता पढिसकेपछि एक दुई शब्द खर्चिनु नै मैले उपयुक्त ठानेँ । हुन त भूमिकाकारले यस 'अर्थ अवतरण' कवितासङ्ग्रहको शल्यक्रिया गर्ने नै छन्, तापनि मलाई मिजासका कविताहरूले नसा लागेझैँ लट्ठ बनायो । मिजासको पृष्ठभूमि थाह नभई उनलाई एउटा सशक्त गजलकारको रूपमा मैले चिनेको थिएँ र उनको साहित्य गजलबाटै प्रारम्भ भएको होला भन्ने सोचेको थिएँ । पछि उनको निवासमा रक्षजी र म जाँदा विद्यार्थीकालमा कवितामा पुरस्कार पाएको प्रमाणपत्रहरू देखेपछि मैले प्रश्न गर्दा कविताबाट नै उनको साहित्ययात्रा आरम्भ भएको रहस्य खुल्यो । मिजासले कविता, गीत, गजलबाहेक समालोचना विधामा पनि उत्तिकै कलम चलाइरहेका छन् । मिजासका कविताहरूले कवितालाई गणितीय सूत्रमा बाँधेर लेखिनु हुँदैन भन्ने स्पष्ट सङ्केत दिएको छ । शब्दका पहाडहरूले पाठकलाई किच्याएर प्रयोगवादी कवि हुँ भन्ने भ्रमबाट पनि मुक्त देखिन्छन् उनी । उनका कविताहरू सरल शब्दमा बढी प्रतिकात्मक र स्वच्छन्द छन् । कवि तेम्बेले ग्रामीण जनजीवनका सामन्ती वर्ग र शोषित वर्गलाई राम्ररी चित्रण गरेका छन् । गन्थन

सुभाज्यूसँग शीर्षकको कविता, ग्रामीण जनजीवनको सामन्त पात्र सुभाज्यूलाई अर्को कटुवालझैँ लाग्ने चाकरी गर्ने पात्रले बिन्ती बिसाइरहेको र गाउँका शोषित बर्गले सुभाज्युको विरूद्धमा गरेका कुराको पोल खोलिरहेको यस कविताले पाठकलाई नेपाली ग्रामीण जनवीवनमा प्रयोग गरिने मौलिक भाषा, शैली र परम्पराको नजिकसम्म पुऱ्याइदिएका छन । प्रायः मिजासका कविताहरू छोटा र मीठा छन् । जसलाई मुक्तक शैलीका कविता भन्न रूचाउँछु म ।

म निदाएको बहनामा थिएँ
उनीहरू उठाउने यत्नमा थिएँ
मेरो बहनाको सफलतामा यति ढुक्क भएँ कि
साँच्चिकै भुसुक्क निदाएछु ।

(एउटा बहनामा)

यस कविताले स्पष्ट बनाएको छ । मान्छे ईमान्दारीता र वफादारीताबाट चुकेर विभिन्न बहाना गरेर कसैलाई धोका दिन खोज्दा आफैलाई धोका हुँदोरहेछ भन्ने सङ्केत हो यो । सुतेको मान्छेलाई उठाउन सजिलो हुन्छ । उठेर पनि सुतेको अभिनय गर्नेलाई उठाउन गाह्रो हुन्छ भन्ने भनाईलाई उद्धृत गर्दै सुतेको अभिनय गर्दा गर्दै साँच्चिकै भुसुक्क निदाएपछि त्यसको के प्रतिफल पाइन्छ होसियार ! भन्न चाहेका छन् कविले ।

सुर्केनी खुस्किरहेछ
सुरूवाल फुस्किरहेछ
म निरन्तर लाज छोप्ने यत्नमा छु
थुईया ! गतिछाडा इँजार ।

(इँजार र स्वाभिमान)

सामाजिक परिवर्तनका लागि केही सोच नराखी अरूकै पाइला पच्छाएर कविता लेखेर आफूलाई शिष्ट कवि ठान्नेहरूलाई यो कविता अश्लील पनि लाग्न सक्ला तर कवि तेम्बेको यस कविताले अत्याधुनिकतालाई उपभोग गरिरहेका हाम्रा नयाँ पिँढीहरू जसले

जन्मिएदेखि विभिन्न जनावरको छालाबाट निर्मित महङ्गा पेटी बाँधेर हुर्केकाहरूलाई इँजार के हो ? भन्ने शिक्षा प्रदान गरेको छ । उहिले पहाड गाउँघरमा दौरा–सुरूवाल ढाका टोपी लगाएर हाट बजार भर्न गएका दाजुभाइहरू मस्त जाँड–रक्सी सेवन गरेर मदहोस भएर आफ्नो इँजार बाँध्न नसक्ने अवस्थालाई निकै व्यङ्ग्यात्मक तरिकाले चित्रण गरेका छन् कवि तेम्बेले । यस कविताले साँच्चिकै बाल्यकालको अतीतलाई आलो बनाएर आफ्नै गाउँसम्म पुगेर चार दशकअघि बाबु–बाजेहरू जाँड खाएर आफ्नो इँजार बाँध्न नसकेको परिदृष्य आलो भएर मेरो आँखामा नाचिरहेको छ । अर्को त्यस्तै यथार्थ कविता छ, जुन कवितालाई पनि कतिले अश्लील नै भन्ने छन् ।

घरमा पत्नीव्रता/ बाहिर स्त्री लम्पट
जातैले पाएको चकचके/ फटहा/ बदमाश
तरूनी भेट्छस् / कुरा फेर्छस् ।
लोभी, लालची, स्वार्थी
दिउसै रात पार्छस् ।
ढाँट्छस्/ छल्नसम्म छल्छस्
थुइक्क ! जाली लोग्ने मान्छेहरू.....

थरीथरीको गफ हाँक्छस्
लुसुक्क बन्छस्/ लुरूक्क हुन्छस्
एउटी तरूनीको मोहजालमा फसिहाल्छस्
थुइक्क कम्जोर लोग्ने मान्छेहरू ।

(थुइक्क जाली लोग्ने मान्छेहरू)

हो लोग्ने मान्छेहरू जति नै कठोर भए पनि एउटी महिलाको मायाको सागरमा कुनै दिन चुर्लुम्म डुब्छन् । जेलीफिस जसरी समुद्रभित्र जीव हो कि निर्जीव हो भन्ने आफैलाई थाहा नभई विशाल समुद्रको छालमा निकम्मा भएर नाँचिरहन्छ । त्यसरी नै लोग्ने मान्छे पनि सुन्दरीको मायाजालको छालभित्र निकम्मा भएर नाँचिरहनेछ र यो

प्राकृतिक देन पनि हो । फाँसीवाद हिटलर विश्वमै कठोर क्रुर व्यक्ति भनेर कहलिए तर ईभाको मायाजालमा त नौनीजस्तै पग्लिन्थे होला र त विश्वकै कुख्यात व्यक्ति ईभाको एउटै मात्र हृदयको राजा बने ।

जनजातिहरूलाई आफ्नो मातृभाषाको संरक्षण गर्नुपर्ने चेतावनीका साथ फेदाङमा, माङ्नो, कुङबा, छयादोङमा, पालम, हाक्पारे, याक्सा, युप्पारूङजस्ता लिम्बू भाषा मिश्रण गरिएकाले कवितालाई अझै थप सुन्दरता प्रदान गरेको छ । हामी जनजातिहरू पहाडदेखि काठमाडौँ लगायत अन्य सुविधा सम्पन्न सहरसम्म आइपुग्दा आफ्नो मातृभाषालाई पहाडमै छाडेर आयौँ र हामीले आफ्नो मातृभाषा बोल्दा छोराछोरीका लागि चाइनिज भाषा बोलेजस्तै भइदिएको छ । अब हामी नेपालबाट बेलायत आएका छौँ, हाम्रो नेपाली भाषा पनि नेपालतिरै छाड्ने तरखरमा लागिसकेका छौँ । यसरी मिजासका कविताहरूलाई समग्रमा नियाल्दा जातीय चेतना, धर्म, दर्शन, विचार, विज्ञान र उच्च प्रविधिले सङ्कुचन गरेको विश्वलाई पनि राम्ररी केलाउन भ्याएका छन ।

च्याप्टिएर मान्छे माइक्रोचिप्समा अटाएको छ
डेटा बेसभित्र
विचारदेखि विचारसम्म
इतिहास समयको
ताराहरू ब्लेकहोलहरूमा होसियार !
सङ्कुचन ब्रह्माणको ।

(विचारदेखि विचारसम्म)

अन्तमा कवि तथा गजलकार मिजासकै गजलसङ्ग्रह **(प्यास एक नजरको)** बाट मलाई ज्यादै मनपर्ने गजलको शेर पनि समावेश गर्न सान्दर्भिक ठानेको छु ।

कस्तो होला तारा सबै हत्केलामा झरिदिए
बाँकी एउटै जून पनि मेरै हातमा परिदिए ।

महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको कविता **(उद्देश्य के लिनु, उडी छुनु चन्द्र एक)** भन्दा यस गजलमा महत्वकाङ्क्षी देखिएका छन् कवि तथा गजलकार मिजास । उनले त उडेर चन्द्र छुनुभन्दा पनि सजिलै यस धर्तीमै जून-तारा झारेर हत्केलाभरी खेलाउन खोजेका छन । जे होस् मिजासले सोचेजस्तै चाहे जस्तै यसरी नै महत्वकाङ्क्षी भएर निरन्तर अग्रसर भएमा अवश्य एक दिन ती साहित्यिक जून-तारा धप्पक्क हातभरी बल्ने छन्, यही मेरो शुभकामना । नेपाली प्रतिभा प्रतिष्ठान बेलायतको तर्फबाट पनि उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना, कवि मिजासलाई ।

● bofs[0f /f0{

महासचिव

नेपाली प्रतिभा प्रतिष्ठान बेलायत

cgqmd

slj tfaf/]slj	!&
;do, dfG5]/ d	!(
lj rf/b]v lj rf/ ;Dd	@@
cf9]/ 5fnx¿	@#
uGyg ;'efHo";F	@%
vf]qmf]: jfledfg	@&
eoef;	@*
:jTj vf]h	@(
a]yltx¿	#)
pm Tof]c ;To laxfgL	#!
d ;fg3f6df	##
c r]h dfª]gfn]	#$
eljio cfkm\gf]k]t :::	#^
sfnLÛ cfhsf]/ft :::	#&
lk|o zLtlaGb'	#(
olb ltdL oxfF]ePsf]eP	$!
OFf/ / :jfledfg	$@
d[t ;j]bgfx¿	$#
pm slj slj tf lyof]	$$
3'g{	$%
Pp6f axfgfdf	$^
emlG8Psf]aF;	$&
lg ;fdVÛ ltdf]5ftL kf]lj zfn	$*
e'uf]hsf /]vfx¿	$(
yOSsÛ hfnL nf]Ug]dfG5]x¿	%)
k]dofqf	%@
cflv/ xfdL bO{g}	%$
h ;sf]: jfutdf :::	%%
afFg]'eGbf cln k/	%^
lxpF, 3fd / d]/f] ;kgf	%&
d Tof]xF	%*
of]slj tfsf]cy{nfU5	%(
ofqf gbLsf]	^)
pm v:g ;S5 :::	^!
afbn lsg ljbf]x u5{<	^@
d aNg nfu]sf]5'	^#
cGTodf :::	^$

slj tfaf/]slj

कविता के हो ?
- जीवन ।
अनि जीवन नि ?
- कविता ।
यी दुवै के हुन् त ?
- आपसका धेरै पूरक ।
कविता खान मिल्छ ?
- मिल्छ ।
भोक मेटिन्छ ?
- मेटिन्न ।
कविता लाउन मिल्छ ?
- मिल्छ ।
जाडो छेक्छ ?
- अहँ, छेक्दैन ।
त्यसो भए,
कविता मात्र आदर्श ?
- जस्तो जस्तो ।

मात्र दर्शन ?
- जस्तो जस्तो ।
मात्र यथार्थ ?
- जस्तो जस्तो ।
मात्र कल्पना ?
- जस्तो ।
मात्र भावना ?
- जस्तो ।
मात्र विचार ?
- जस्तो पनि ।
खास खासमा कविताचाहिँ ?
- तिमीले सोध्न खोजेका प्रश्नहरू नै कविता थिए र,
मेरा कविता परिभाषाका यत्नहरू नै कविता होलान् ।

कुरा थप्छु
हुन्छ कि हुन्न, भनिन्छ कि भनिन्न
कविता
आफैभित्र ब्यापक अन्तरविरोध
फेरि लेख्छु कविता
भन्छु कविता
जिकिर कविताको
तैपनि
लौ हुन्छ
आजलाई यति नै बुझौँ ।
❖

;do, dfG5]/ d

म बोल्न खोजिरहेछु
म खोल्न खोजिरहेछु
बताउन सक्छु कि सक्दिनँ
बुझाउन सक्छु कि सक्दिनँ

मान्छे
सधैँ विरोधाभास देखिरहन्छ
सधैँ अनिर्णित बोलिरहन्छ
सधैँ अन्धाधुन्द गरिरहन्छ
सधैँ अलमल बोकिरहन्छ
सधैँ बेठेगान हिँडिरहन्छ
समय ब्रह्मा
छमछम नाचिरहेछ
मात्र भ्रम बाँचिरहेछ

सबै अनियन्त्रित, फेरि नियन्त्रित जस्तो पनि
सबै अस्तव्यस्त, फेरि व्यवस्थितजस्तो पनि

सबै भद्रगोल, फेरि सँगोलजस्तो पनि
सबै लथालिङ्ग, फेरि समेटिएजस्तो पनि
आजको मान्छे
अनेकन धर्महरूले किचिएको छ
विविध दर्शनहरूले थिचिएको छ
राजनैतिक साँध–सीमाहरूले मिचिएको छ
यान्त्रिक चटकहरूले खिचिएको छ

एउटा अनाम सन्त्रासको बादलले सधैँ छोप्न खोजिरहेछ
मान्छेलाई
एउटा बेखबर हुरीले उडाउन खोजिरहेछ
एउटा भयङ्कर छालले बगाउन खोजिरहेछ
एउटा अर्कै डरलाग्दो सूर्यले डढाउन खोजिरहेछ
पाइला–पाइलामा दुर्घटनाको सम्भावना बोक्छ आजको मान्छे
प्रत्येक श्वासमा निःश्वास रोकिन सक्छ
प्रत्येक नजरमा दृष्टि मेटिन सक्छ
प्रत्येक स्पर्शमा चेतना हराउन सक्छ
प्रत्येक अनुभूतिमा संवेदना मर्न सक्छ

मान्छेले समयलाई हाँकिरहेछ
या, समयले मान्छेलाई घिस्याइरहेछ ?
मलाई सोच्न देऊ, मलाई विचार गर्न देऊ
म यी तमाम चिन्तनहरूमाथि चिन्तन गरिरहेछु

एकछिन पर्ख
मलाई खाली ठाउँहरूबाट बोल्न देऊ
मलाई खाली कोणहरूबाट हेर्न देऊ
मलाई खाली जग्गाहरूमा पाइला राख्न देऊ
म सत्यको अन्वेषणमा निस्किएको छु

म पागलजस्तो, न त पूरै पागल
सद्दे मान्छेजस्तो पनि, न त पूर्ण सद्दे मानिस
अलिकति नमिलेको, अलिकति नपाकेको
सधैँ अल्पज्ञान
सधैँ अर्ध
सधैँ अपूरो
ठ्याक्कै यो समयजस्तै
र यो समयको मान्छेजस्तै म ।
❖

ljrf/b]v ljrf/ ;Dd

चेप्टिएर मान्छे माइक्रोचिप्समा अटाएको छ
डेटा बेसभित्र
विचारदेखि विचारसम्म
इतिहास समयको
ताराहरू ब्लेकहोलहरूमा
होसियार
सङ्कुचन ब्रह्माण्डको

संस्कार - संस्कार - संस्कार
गणितीय सभ्यता
विनिर्मित परम्परा
संशोधित धर्महरू
यी मिश्रित दर्शनहरू
झन् झन् - झन् झन् कम्प्लेक्सिटी जीवनको
यो ग्लोबलाइजेसनको कुरा ।
❖

cf9]/ 5fnx¿

एकसरो आउँछन्
र
किनारालाई सक्तो लात्तले बजारेर जान्छन्
फेरि अर्को सरो आउँछन्
उसै गरी लात बजारेर जान्छन्
पुनः आउँछन् पुनः जान्छन्
आदिकालदेखिका क्रम उपक्रमहरू ...
म अहिले
प्रशान्त महासागरको कुनै एक छेउमा उभिएको छु
र,
छोइरहेछु यो नुनिलो पानी
अनि सम्झिरहेछु,
केही नयाँ पुरानाहरू
कोही आफन्त र बिरानाहरू .....

यी चिल्ला-चिल्ला सिलौटे ढुङ्गाहरू
कुँदेर आफ्नो प्रतिबिम्ब

छोपेर कानले यी सरसराहट आवाजहरू
एक अञ्जुली नीलो पानी
र,
एक मुट्ठी सेतो बालुवा
शीतल-शीतल हावाको स्पर्श
कम्तिमा यी त मेरा हुन सक्छन्
अनुभूति मेरो हो ।
❖

uGyg ;'efHo"; E

सुभाज्यू !
यसरी आफ्नो परबेटी कुरा गरेर
हजुरलाई बस्नु न उठ्नुको
असमञ्जसमा पार्नु नहुने थियो

यी सन्तानहरू कहिल्यै मिलेर बस्न सकेनन्
कहिले रोटीमा झगडा गर्छन्
कहिले भेटीमा लुछाचुँडी गर्छन्
आफै नियम बनाउँछन् / आफै बिगार्छन्
अंशबण्डा मागिरहेका छन् अहिले .....

यो पिरोलो घरको पनि कहिल्यै बिसेक नहुने भयो
इतिहासदेखि नै यहाँ
किसिम-किसिम हुँदै आएको छ

यसखेप
कानले केके सुने पनि

आँखाले थरीथरी देखे पनि
अखबारमा बाङ्गोटिङ्गो पढे पनि
टी.भी. मा नौटङ्की हेरे पनि
मेरो मनको देवता मान्दैन
यहाँनेर तुस छ है ... ...
प्रसङ्गले गलत अर्थ लागेमा रिसानी माफ पाऊँ
मनमा केके लागिरह्यो
भित्रभित्रै पोलिरह्यो, सो बोलिदिए, ओकलिदिए

सुभाज्यू !
यसरी आफ्नो परबेटी कुरा गरेर
हजुरलाई बस्नु न उठ्नुको
असमञ्जसमा पार्नु नहुने थियो ।
❖

v[qmf]: jfledfg

लाहुरेको रेलीमाई फेसनै राम्रो ...
धुन बजिरहेछ –
कदम–कदमले परेड स्क्वायर नाप्दै
को हो त्यो चारकुने झन्डाको मुन्तिर ?
किन सलाम ठोकिरहेको ?
❖

eoef;

यति खुला आकाशमुनि
केले थिचिरहेछ हामीलाई ?
यति फराकिलो धर्तीमा
केले छेकिरहेछ हामीलाई ?
हावाभित्रै किन निसास्सिरहेका हामी ?

डराउँछु म
डराउँछु म
डराउँछु म
सधैँ डराउँछु म .....
एकदफा मलाई फेरि
वापस लैजाऊ ।
❖

:jTj vf]h

जुगौँदेखि यी हिमालहरूले आकाश थामेका छन्
र,
शिरमा सेताम्मै हिउँ फुलाएर
नदीनालाहरू बहाएका छन्
नापौँ –
यो समुद्र अटाउने खाल्डोको गहिराइ
खोजौँ –
यी हावा र बतास लुकाउने शून्यता

त्यो नीलो–नीलो आकाशमा
सेतो–सेतो बादलको गुँड बनाएर बस्ने को ?
डाँडाहरूको हावा खाएर
खोल्सा र खोलाहरूको पानी पिउने को ?
❖

a]yltx¿

मेरो मनका याक्साहरूमा
पालाम् गाउँदै आयौ
प्रतिउत्तरमा हाक्पारे कर्कश सुनाएँ

मेरो जीवनका भन्ज्याङहरूमा
बकन्दी खेल्दै आयौ
मैले तीखो सिट्टी बजाएँ

यात्राको झोड जङ्गलहरूमा
पात बजाउँदै आयौ
मैले नमीठो सुसेला गाएँ

जवानीका देउरालीहरूमा
सुगन्धित चुवा फूल फुलायौ
मैले केही खस्रा ढुङ्गाहरू चढाएँ

मेरो हृदयका झन्कारहरूमा
च्याब्रुङको मीठो धुन भरेर गयौ,
मैले बेसुरो झ्याम्टा बजाएँ ।
❖

pm Tof]c ;To laxfgL

शिशिरे जाडो
क्रमशः चिसो साँझको आक्रमण
त्यो युद्धबन्दी जसलाई समयको घृणा
र,
भर्त्सनाले समातेका छन्
सुनसान कोठामा एक्लोपनसँग निसास्सिरहेको छ
एउटा चट्टाने ठाउँ पाएर पनि उसको
त्यो विश्वासमा जादुमय आकर्षण छ
एउटा विराट आशाको घाम

फेरि एउटा असत्य बिहानी
लाहुरेप्रेमी भएर तलतल
अझ तल
गिरिरहेको छ
एक्लै नछाड त्यसलाई ...
अनिष्टको पुनरावृत्ति हुनुहुन्न फेरि
अब जरैदेखि उखेल्नुपर्छ

ती खिया लागिसकेका किल्लाहरूलाई
पर्गेल्नुपर्छ
ती बरफझैँ जमेका भित्ताहरूलाई
थाल ठटाएर चिर्नुपर्छ
युगौँदेखिको मौनताहरूलाई
अब तोड्नुपर्छ ती हातहरूलाई
जसले तिम्रा हरेक बिहानीहरूको हत्या गरेका छन् ।
❖

d ;fg3f6df

यहाँ सातो छैन मान्छेहरूको
संवेदना सकिएको छ
ए येबा फेदाङमाहरू हो ! धामीझाँक्रीहरू हो !
बाटो छेकेर सातो बोलाउनुपर्‍यो मान्छेहरूको

यहाँ जिउनै नसक्ने भएको छु म
मुर्दाहरूको भीडमा
डुङडुङ्ती गनाइरहेछन् मुर्दा शरीरहरू
जताततै बग्रेल्ती छरिएका छन् मुर्दाहरू
बधशालामा मान्छेहरूको ताँती छ
यहाँ जिउनै नसकिने पो हो कि ... ।
❖

c r]h df^a]gfn]

न्यानो राडीमा बसेर
छिप्पेको मीठो तोङ्बाको चुस्कीसँगै
डोल्मासँग छक्का–पन्जा खेलेका यादहरू
ठिङ्ग्रिङ्ङ उभिएका छन् अहिले मेरो अघि
छ्यादोङमा[1] एक भोटे चिया मथे जस्तरी
विशृङ्खलित भएका छन् सम्झनाका ज्वारहरू

पुसे मेलामा
सोल्टिनीको न्यानो हात समातेर
पालाम्[2] गाएका थियौँ एकसाथ
हाक्पारे[3] घन्काएका थियौँ
धान नाच रन्काएका थियौँ

ख्यालीमा[4] हारेको कुङबाको[5] अनुहारजस्तै
जुवामा घरखेत हानेको जुवाडेको गुहारजस्तै
आफैसँगै म अचेल
नमीठो गरी विरक्तिएको छु

बेहुलीको मजेत्रोमा
युप्पारुङ[६] बाँधे जस्तरी बेसरी गाँठो
परेका छन् अनुभूतिहरू

सेतो कालो देख्दैनन् आँखाहरू
जिउँदो लासको यथार्थ बोकेर
बुख्याँचा जिजीविषा उभ्याइरहेछु
फेदाङमाले[७] अक्षता मन्साएर
जिन्दगीका अप्ठ्यारा कुइनेटाहरूमा,
अचेल माङेनाले[८] छेक्न छाडेको छ मलाई ।

❖

१. भोटेहरूको चिया बनाउने काठको भाँडा ।
२. धान नाचमा गाइने गीत ।
३. धान नाचको एउटा छन्द ।
४. जुहारी (लिम्बूहरूको) ।
५. श्रीमतीको दाइ वा भाइ ।
६. बैना (चाँदीको ढ्याक) ।
७. लिम्बूहरूको पुरेत ।
८. लिम्बूहरूको रक्षा गर्ने देवता ।

eljio cfk\gfk|t s;/L ;'/lIft ug{;S5'<

विसङ्गत मन
विखण्डित सपनाहरूको अराजक सहरमा
हप्तौँ सात युगहरूको विजय उत्सव स्वाङ पार्दै
गुड फ्राइडे धीत मरुन्जेल पिएर के भो र !
हरेक बिहानीले अनि सिङ्गो दिनले मलाई पिइरहेको हुन्छ

केही नहुनुको पीडामा
एकधरो च्यातिएको स्वाभिमान छ मसँग
केही सम्झनाका खाताहरू छन्
पुर्खौली लङ्गडा गाथाहरू छन्
मेरो पन्जाबाट छताछुल्ल पोखिएर तितरबितर भएका
वर्तमानका टुक्राहरू छन् वरिपरि
विवशता
मसँगको वर्तमानले मलाई सञ्चालन गर्छ
कि त– वर्तमानलाई म सञ्चालन गरूँ ?
आकाङ्क्षाहरूमा छिद्र–छिद्र
भविष्य आफ्नोप्रति कसरी सुरक्षित गर्न सक्छु ?

❖

sfnL Û cfhsf]/ft s]ltdL dnf0{lbg ;S5f}<

प्रतीक्षाको टिठलाग्दो लामो घडीपछि
रात साँझ बल्लतल्ल तिमीसम्म आइपुगेको छु
काली
आजको रात के तिमी मलाई दिन सक्छौ ?

बेचैन छु
यी कोलाहल र अशान्तिले
थकित छु
अन्यौल यात्राहरूले
पीडित छु
आतङ्क र भयहरूले
उदास छु
अँध्यारो भविष्यको सन्निकटताले
आफैभित्र प्रकम्पित छु हरपल
आज म यी सब बोझहरूलाई
तिमीमा बिसाउन चाहन्छु

आजको रात
तिम्रो बाहुमा ढुक्कसँग निदाउन चाहन्छु
काली !
आजको रात के तिमी मलाई दिन सक्छौ ?

खाली रात गुजार्न मात्र रात मागेको होइन
खाली बैँस थुपार्न मात्र पनि रात मागेको होइन
न मेरो हैकममा तिमीलाई चलाउन मागेको हो
न त मनपरी तिमीलाई खेलाउन नै मागेको हो
म त केवल मुक्ति चाहन्छु
यो राक्षसी दुनियाँबाट
उन्मुक्ति चाहन्छु
यी भाँतीभाँतीका प्रताडनाहरूबाट
मैले त केवल
एउटा पूर्ण मान्छेजस्तै हुन चाहेको मात्र हो
स्वयुक्त, स्वछन्द र स्वतन्त्र
आज म तिम्रो ओछ्यानमा
स्वछन्दताको उदाहरण पेस गर्न चाहन्छु
काली !
आजको रात के तिमी मलाई दिन सक्छौ ?
❖

lkþ zLtlaGb'

प्रिय शीतबिन्दु
पूर्णिमाको रातमा चाँदनीको परेली हुँदै
जूनको आँसु भएर
जब तिमी धर्तीमा सेताम्मै पोखियौ
त्यही रात
हाम्रो भेट भएको हुनुपर्छ
कतै खेतको आली र कान्लातिर
कतै कोठेबारी र सागबारीतिर
अनि कतै पत्कर र स्याउला घारीतिर
त्यहीँ कतै हाम्रो प्रीत गाँसिएको हुनुपर्छ

सुन्दरताको दासी
प्रेमको सधैँ प्यासी
गाँठो पारिएका बाचा र कसमहरू
कि,
म तिमीलाई सम्झनको लागि मात्र
सम्झन सक्छु

यो प्रेम पनि बस् !
मायाको लागि मात्र
एउटै अतीतमा उभिएर पनि,
फरक-फरक संसार रचिरहेका छौँ
फरक-फरक सपना बोकेर
विपरीत दिशाका एक्ला पथिक
भएका छौँ अहिले ।
❖

olb ltdL oxfFePsf]eP

यस समय
यदि तिमी यहाँ भएको भए
यस क्षणको नाम नै अर्कै दिने थिएँ होला
र यी पीडाहरू.....
इतिहासको विस्मरणसँगै
छोडिदिने थिएँ
र,
तिमीलाई एउटा मीठो साँझको कथा सुनाउने थिएँ
यो रात पनि नाङ्गिने थियो
र,
तिमीलाई एउटा सुन्दर संसारको सपना दिने थिएँ ।
❖

OhF/ / :jfledfg

सुर्केनी खुस्किरहेछ
सुरुवाल फुस्किरहेछ
म निरन्तर लाज छोप्ने यत्नमा छु
थुप्या गतिछाडा इँजार !
❖

d[t ;j{]bgfx¿

एकाएक
सपनाहरूको हत्यापछि
आरोहणको अन्तिम शिविरबाट
मन .....
आफ्नो पराजयको घोषणा गर्दछ
र,
लासको पछिपछि दौडिरहेछन्
आस्थाका मलामी ताँतीहरू

हिटलरको आत्मालोचनाजस्तो होइन
आइन्स्टाइनको ग्लानित्वबोधजस्तो पनि होइन
पखेटा काटिएको जटायु चराझैँ
एक्कासि पछारिएर भुइँमा
फ्याकिएर बाटोमा ...
अमिलो अनुभूतिको छायाँनेर बसेर
चिसा-चिसा हत्केलाहरूले
अँध्यारो मुख छोप्दै
शोक मनाइरहेछन् मृत संवेदनाहरू ।

❖

p|slj slj tf lyof]

ऊ म भएर गयो
ऊ म भएर गुज्रियो
ऊ कवि कविता थियो
उसको आवाज कविता
उसको चाल कविता
उसको अनुभूति कविता
उसको विचार कवितामय .....

के मैले एक बिटो कुण्ठा त बोकिरको छैन ?
जो कविता भएर समय⁄असमय पोखिने गर्छ
न एक भारी विचार पो हो कि !
जसले मलाई घरीघरी निसास्सिने गरी थिचिदिन्छ ।

❖

3g{

धमिलो आकाशमा
उडिरहेछन् एक हूल सेता परेवाहरू
धर्तीमा आगो छ
त्यसैले छटपटी छ
धर्तीमा प्वालैप्वाल छ
त्यसैले जगजगी छ
घरका कुरी र खोरतिर गोमन सर्पहरू पालिएका छन्
यहाँ बस्नुमा त्रसदी छ
सन्त्रासको कुहिरोले आकाश छोपेको छ

चुच्चो जोडेर प्रदर्शन आत्मीयताको
आलाप प्रेमालापको
हार्दिकताको कुनै नामोनिशान छैन
स्वच्छन्दता र उन्मुक्तिको अर्थ सङ्केत
घुर... घुर... घुर... घुर...
घुर्नुको कुनै अर्थ छैन ।
❖

Pp6f axfgfdf

म निदाएको बहानामा थिएँ
उनीहरू उठाउने यत्नमा थिए
मेरो बहानाको सफलतामा यति ढुक्क भएँ कि
साँच्चिकै भुसुक्कै निदाएछु ।
❖

e\lG8Psf]a;F

ऊ... माथि हेर त कान्छी !
मानेडाँडाको पिङ झुन्डिएजस्तरी पो
झुन्डिरहेछ हाम्रो बैँस
उपरान्त, झुन्डिएनौँ भने धर छैन
झर्‍यौँ भने नि भर छैन
अब,
के गर्ने होला कान्छी ?
❖

lg;fdÛ ltd[]5ftL kf]ljzfn

निसाम् !
युद्धभूमिबाटै यो पत्र तिमीलाई

बाँचेरै आउँछु लागेकै छ
तर
सानी छोरीलाई भन्नू
"बाबा चाँडै आउँदै छ" भनेर

मैले त अगाध माया पो गर्दोरहेछु
लड्ने सिपाही भएँ
मभित्र तिमी र मभित्र छोरी
मार्छु होला मसँगै

एउटा सिपाहीकी पत्नी
तिम्रो हृदय पो कठोर
तिम्रो छाती पो विशाल ।
❖

eÚf]hsf /]vfx¿

चित्रकारको क्यानभासमा कैद यी भूगोलका रेखाहरू ...

थाहा छ ?
तिमी पृथ्वीको जुनसुकै कुनामा रहे पनि
तिमी भएर आएको देशान्तर
रेखाले छुन्छ, छुन्छ कसैलाई.....

हिजो मात्र हाम्रो भेट
ऊ माथिल्लो अक्षांशमा भएको हैन र ?
तिमीले गोलार्धका कुरा गरेथ्यौ नि
यो घर भत्काएर
अर्को बनाउँछु भनेको हैन तिम्ले ?
सपनाको महल
फेरि,
आदर्शको झ्याम्टा बजाउन लाग्यौ ?
❖

yÔSs Û hfnL nf]g]dfG5]k¿

तेरो आमा भएर त
तैँले जीवन पाइस्
आमाको ममता र वात्सल्य कुल्चिएर हुर्किस्
जवान भइस्/प्रियसी छानिस्/पत्नी अपनाइस्
तेरो जीवनले गति पायो
अझ भन्छस्–
यस्ता आइमाई/उस्ता आइमाई/नाथे आइमाईहरू
थुइक्क ! पापी लोग्ने मान्छे

पौराणिककालदेखि इतिहास हुँदै हिजोसम्म
ठूला–ठूला लडाइँ लडिस्/सन्धी गरिस्
आज पनि आकाश–धर्ती जोड्छस्
किसिम–किसिमका भाषण छाँट्छस्
थरी–थरीको गफ हाँक्छस्
लुसुक्क बन्छस्/लुरुक्क हुन्छस्
एउटी सुन्दर तरुनीको मोह जालमा फसिहाल्छस्
थुइक्क ! कति कमजोर लोग्ने मान्छे

काम गर्छस् र जागिर खान्छस्/पैसा कमाउँछस्/गुलामी गर्छस्
जीवनलाई बन्धक राखेर धन कमाउँछस्
हुरी–हुन्डरी/पानी–झरीसँग लड्छस्
घरमा तेरो सम्पत्तिको हिसाब त अर्कैले राख्छ
तेरो कमाइको हिस्सा अर्कैले लिन्छ
कोही हुन्छ घरमा रिमोट कन्ट्रोलसँग
थुइक्क ! दासी लोग्ने मान्छे

आइमाईहरूको खोइरो खन्छस्
मौका पाइस् कि झगडा गर्छस्
गाली गर्छस्/धम्की दिन्छस्/अपशब्द ओकल्छस्
घृणा गर्छस्/हेला गर्छस्/लत्याउँछस्
तेरो पत्नीविना/तेरो परिवारविना
तँ सधैँ शून्य–शून्य हुन्छस्/खाली–खाली बन्छस्
थुइक्क ! खोत्रो लोग्ने मान्छे

घरमा पत्नीव्रता/बाहिर स्त्रीलम्पट
जातैले पाएको चकचके/फटाहा/बदमास
तरुनी भेट्छस्/कुरा फेर्छस्
लोभी/लालची/स्वार्थी
दिउँसै रात पार्छस्
ढाँट्छस्/छल्नसम्म छल्छस्
थुइक्क ! जाली लोग्ने मान्छेहरू ।
❖

k]dofqf

यात्राको यो मोड
जो चाहन्छौ–
त्यो हुन नसक्ने भएको छ
विवशताका
भीमकाय पहाडहरूबीच भएर
खाँचैखाँचको घुमाउरो अप्ठ्यारो
चट्टाने बाटो भएर हिँडिरहेछौ

मेरो धड्कनमय र श्वासमय भएकी तिमी
मबाट एकपल छुट्टियौ भने
मेरो हालत के हुन्छ ?

यी परम्पराहरू
यी संस्कृतिहरू
यी मान्यताहरू
यी युगीन अवधारणाहरू
हाम्रा विरुद्धमा उभिएका छन्

हामीमा समर्पण छ
हामीमा त्याग छ
प्रेममा बलिदानी छ
यी सब कुराहरूबाट बञ्चित गर्न सक्ने
कुनै संस्कृति छ ?
कुनै परम्परा छ ?
❖

cflv/ xfdL b0{g}

मेरा लागि मर्नेहरू धेरै थिए
तिम्रा लागि बाँच्नेहरू धेरै थिए
तर आखिर हामी दुई नै...
सँगसँगै मर्ने बाँच्ने भयौँ

भेटिएन कहिले पनि खोजेजति
न त पाइयो सबै कुरा रोजेजति
तर आखिर हामी दुई नै ...
रोजेजस्तै/खोजेजस्तै भयौँ

धर्ती छाडी जून-तारा ताक्यौँ होला
कसैलाई त हजार देव भाक्यौँ होला
तर आखिर हामी दुई नै ...
ताकेजस्तै भाकेजस्तै भयौँ ।
❖

h ; sf]: jfutdf
d aNb}/ lgEb}lyPF

धेरै दिनपछि
ऊ आयो
हुरी–बतास लिएर आयो
बाढी–पहिरो लिएर आयो
तर
छोडेर जान्छ के ?
❖

afFRg'eGbf cln k/

घामले पनि पोल्न सक्छ
पानीले पनि निल्न सक्छ
आगोले पनि डढाउन सक्छ
छालले पनि बगाउन सक्छ
बतासले पनि उडाउन सक्छ
वर्षाले पनि रुझाउन सक्छ
बाँच्नुभन्दा अलि पर ..... ।
❖

lxpb], 3fd / d]/f] ;kgf

सुकेका घाँसका टुक्राहरूलाई हावाले उडाएझैँ
उडिरहेछन् मेरा सपनाहरू ...

उदास–उदास र विरही सङ्गीतहरूले त होइन
यी हरिया पातहरू ओइलिएका ?

❖

d Tof]xF

तिमी मलाई जो सोचिरहेकी छ्यौ
म त्यो होइन
जस्तो देखिरहेकी छ्यौ त्यस्तो पनि होइन
म त्यो हुँ–
जो तिमी सोच्न सकिरहेकी छैनौ
त्यस्तो हुँ– जो तिम्रा आँखाले
देख्न सकिरहेका छैनन् ।

❖

of]slj tfsf]cy{nfU5

सुल्टोबाट पढ्नोस्
या
उल्टोबाट पढ्नोस्
माथिबाट
पढ्नोस्
वा
तलबाट
पढ्नोस्
जसरी पढ्नोस्–
यो कविताको अर्थ लाग्छ ।
❖

ofqf gbLsf]

भेट्नु र छुट्नुमा
सम्झिनु र बिर्सनुमा
विश्वास र भरोसाको अड्डा जमाउँछौ तिमी ?
किन बाचा–कसमको राग अलाप्छौ ?
म तिमीलाई बिर्सने धृष्टतामा
बारबार सम्झिरहेछु

नमीठो सम्झना बोकेर
बगर–बगर हिँडिरहेका छौ
पुग्ने कहिले ?
अनुवाद भएर नदीमा
यात्रा नदीको ।
❖

pm v:g ;S5
pm g xf]gv:g ;S5

ऊ खस्न सक्छ
ऊ न हो
नखस्न पनि सक्छ
ऊ हुन सक्छ
ऊ न हो
नहुन पनि सक्छ
ऊ ढुङ्गा हुन सक्छ
खस्न सक्छ धर्तीमा ।
❖

afbn lsg ljb[x u5{<

बादल विद्रोह गर्छ
बोकेर खोलहरू अनन्त सम्भावनाका

छेकिएर स्वभिमानका पहाडहरूमा
प्रतिध्वनित आवाज .....
गड्याङ..... गुडुङ ..... ।
❖

d aNg nfu]sf]5'

यो सडकको नग्नता
दाउ छोपेर मच्ची–मच्ची दौडिरहेछन्
रोगग्रस्त गाडीहरू ...

यी मज्जाले अघाएका छन्
यी आनन्दले डुलेका छन्
ढुक्कले सुतेका छन्
थाह छैन होला त्यसैले पनि
म भने आफैभित्र निसास्सिरहेको छु
पड्कन लागेको छु
बल्न लागेको छु ।
❖

cGTodf ===

जोतेर थुतुनो आमाको लाम्टामा
कता भागे ती दरसन्तानहरू ?
❖

क्रमश.....